

ДК 316.42:657.37

JEL Classification: A13

DOI: 10.31767/nasoa.3-4-2025.13

Н. В. ОВСЮК,

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту
e-mail: Ovsyuk@nasoa.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8776-9503>

Researcher ID: N-2872-2016

І. І. АФАНАС'ЄВА,

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри обліку, аудиту та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту
e-mail: Afanasieva@nasoa.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6518-3237>

Researcher ID: КЕН-2020-2024

Реалізація положень соціального захисту персоналу підприємств у координатах НП(С)БО та МСФЗ

У статті висвітлено підхід до реалізації соціального захисту персоналу українських підприємств, який передбачає надання допомоги через загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а також використання інструментів соціальної політики, прийнятої на конкретному підприємстві. Демографічна ситуація в Україні не спроможна забезпечити гідний рівень існування громадян після завершення трудової діяльності, що зумовлює необхідність комплексного розвитку пенсійної системи країни з урахуванням функціонування накопичувальної системи та недержавного пенсійного забезпечення, яке реалізується за сприяння недержавних пенсійних фондів (НПФ). Проаналізовано пенсійні системи і пенсійне забезпечення в іноземних державах. Доведено, що недержавне пенсійне забезпечення є складником успішного розвитку країни в ринкових умовах господарювання, адже фінансові ресурси інвестовані в НПФ не лише забезпечать стабільний дохід персоналу після завершення трудової діяльності, а й працюватимуть на користь національної економіки повертаючись до підприємств у формі інвестиційного капіталу.

Відображення інформації про реалізацію положень соціального захисту українських працівників здійснюється за допомогою бухгалтерського обліку та звітності з урахуванням методологічних засад, визначених НП(С)БО та МСФЗ.

Важливим інформаційним джерелом про розвиток недержавного пенсійного забезпечення є система бухгалтерського обліку підприємства-страхувальника, де накопичуються та зберігаються деталізовані дані щодо видів витрат, спрямованих на реалізацію соціального забезпечення персоналу. Проте у національному обліковому законодавстві зараз відсутній окремий стандарт стосовно програм пенсійного забезпечення, який необхідно використовувати для складання фінансової звітності щодо вказаних програм. Запропонований авторами проєкт стандарту щодо обліку і звітності програм пенсійного забезпечення сприятиме розвитку

фінансової звітності НПФ для потреб управління їхніми активами та зростання рівня доходності.

Ключові слова: пенсійне забезпечення, недержавні пенсійні фонди, соціальний захист, бухгалтерський облік, міжнародні стандарти фінансової звітності, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, фінансова звітність.

N. V. OVSIUK,

*Doctor of Economics, Professor,
Professor of the Department of Accounting, Auditing and Taxation,
National Academy of Statistics, Accounting and Auditing*

e-mail: Ovsiuk@nasoa.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8776-9503>

Researcher ID: N-2872-2016

I. I. AFANASIEVA,

*PhD in Economics, Professor,
Head of the Department of Accounting, Auditing and Taxation,
National Academy of Statistics, Accounting and Auditing*

e-mail: Afanasieva@nasoa.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6518-3237>

Researcher ID: KEH-2020-2024

Implementing Provisions on Social Protection of Enterprise Personnel in accordance with the National Standards on Accounting and IFRS

The article highlights the social protection scheme for enterprise personnel in Ukraine, involving the assistance through mandatory state social insurance and employing social policy instruments adopted at a specific enterprise. The demographic situation in Ukraine does not allow for a decent standard of living for citizens after the end of their working life, which necessitates the comprehensive development of the national pension system encompassing the accumulative pension system and pension provision through other-than-state channels, e.g. non-state pension funds (NPFs). The development of pension systems and pension provision schemes in foreign countries was analyzed. It was demonstrated that the non-state pension provision was a factor underlying the successful development of a market-economy country, because the financial resources invested in NPFs, apart from bringing a stable income to the personnel after the end of their working life, would work for the benefit of the national economy, returning to enterprises in the form of investment capital.

The data on implementing the social protection of Ukrainian employees is accounted and reported in compliance with methodologies contained in National Standards on Accounting and IFRS.

An important source of information about the development of non-state pension provision is the accounting system of an insured enterprise, accumulating and storing detailed data on the types of expenses on the social security of personnel. However, the national accounting legislation currently lacks a separate standard for pension programs to be used in the compilation of financial reporting on these programs. The authors proposed a draft standard for accounting and reporting on pension programs, designed to improve the financial reporting of NPFs for the purposes of managing their assets and increasing their profitability.

Keywords: *pension provision, non-state pension funds, social protection, accounting, international financial reporting standards, national accounting regulations (standards), financial reporting.*

Постановка проблеми. Реалізація соціального захисту персоналу підприємств передбачає низку положень, які враховують надання допомоги обов'язкового характеру, адже працівники підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, а також на них поширюються інструменти соціальної політики, прийнятої на конкретному підприємстві. Проте в останні двадцять років демографічна ситуація в Україні не дає змогу забезпечити гідний рівень існування громадян після завершення трудової діяльності. Це зумовлює потребу в комплексному розвитку пенсійної системи країни з урахуванням функціонування накопичувальної системи та недержавного пенсійного забезпечення, що реалізується за сприяння недержавних пенсійних фондів (НПФ). Відображення інформації про реалізацію положень соціального захисту працівників здійснюється за допомогою бухгалтерського обліку та звітності з урахуванням методологічних засад, визначених НП(С)БО та МСФЗ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Бухгалтерський облік в НПФ має методологічні відмінності від обліку підприємств і неприбуткових організацій і тому потребує окремих досліджень. Н. І. Ценклер доведено, що особливістю обліку в НПФ є визначення чистої вартості активів фонду компанії з управління активами (КУА), що необхідно робити щоденно, аби забезпечити формування достовірної інформації про стан вартості активів фонду. В результаті опрацювання нормативних джерел і наукової літератури автором окреслено напрями вдосконалення облікового забезпечення управління активами НПФ [1, с. 720].

О. Б. Пономарьова, Н. В. Мона досліджували особливості функціонування НПФ в Україні та світі з метою визначення напрямів модернізації діяльності НПФ шляхом запровадження досвіду зарубіжних країн. Авторами проаналізовано пенсійні системи та пенсійне забезпечення у іноземних державах. Доведено, що недержавне пенсійне забезпечення є складником успішного розвитку країни в ринкових умовах господарювання, адже фінансові ресурси, інвестовані в НПФ, не лише забезпечать стабільний дохід громадянам після завершення трудової діяльності, а й працюватимуть на користь національної економіки, повертаючись до підприємств у формі інвестиційного капіталу [2, с. 122].

Т. В. Яворською визначено сутність та структуровано можливі ризики у системі недержавного пенсійного забезпечення. На думку автора, за поточних соціально-економічних умов стан системи пенсійного забезпечення колишніх працівників є проблемним і непрозорим з позиції законодавчого регулювання, організації фінансування та соціальної справедливості. Цей стан має системний характер, породжує загрози та може бути економічно небезпечним для країни. Найсуттєвішими загрозами діяльності НПФ автор вважає недосконалість чинного нормативно-правового регулювання, швидку зміну валютного курсу, недобросовісні дії конкурентів на ринку фінансових послуг. Окреслені загрози важливо постійно відстежувати з метою виявлення найбільш значимих і мінімізації їхніх наслідків для пенсійного забезпечення в Україні [3, с. 168].

Мета статті – окреслити напрями реалізації положень щодо соціального захисту працівників з урахуванням методологічних основ формування в бухгалтерському обліку інформації про способи забезпечення соціального захисту на підприємстві згідно з вимогами НП(С)БО та МСФЗ.

Виклад основного матеріалу. Формування системи соціального страхування як форми соціального захисту населення України від соціальних ризи-

ків проголошено Концепцією, ухваленою Верховною Радою України у травні 1993 р. [4]. Згідно з Концепцією основними інструментами державного регулювання системи соціального захисту населення є соціальне страхування, соціальна допомога, соціальні послуги. Реалізація цих інструментів спрямована на підвищення життєвого рівня населення, збереження трудового потенціалу країни, забезпечення екологічної та соціальної безпеки особи і членів її родини, охорону здоров'я населення, покращення демографічної ситуації.

Суб'єкти господарювання здійснюють соціальний захист персоналу за допомогою власної соціальної політики, яка ґрунтується на положеннях державної соціальної політики. Кожна країна самостійно обирає модель соціальної політики, від реалізації якої безпосередньо залежить співвідношення відповідальності сторін. Українській державі властиві неоконсервативна та соціально-демократична моделі, відповідно до яких суб'єкти господарювання несуть практично однакову відповідальність з державою за соціальний захист. Схема забезпечення соціального захисту на підприємстві має кілька складників: корпоративна соціальна відповідальність, недержавне пенсійне забезпечення, довгострокове соціальне страхування життя та здоров'я працівників, соціальний пакет.

Питання соціального захисту персоналу підприємств регулюється законами про соціальне та пенсійне страхування, КЗпП, ПКУ та іншими нормативно-правовими актами України. Кожен суб'єкт господарювання, незалежно від форми власності та виду економічної діяльності, повинен забезпечувати своїм працівникам соціальні гарантії принаймні в мінімальному обсязі. Проте підприємства надають своєму персоналу не тільки стандартний пакет соціальних послуг, гарантованих державою. Залежно від масштабності та прибутковості виробничої діяльності суб'єкти господарювання пропонують додаткові соціальні пакети персоналу, пов'язані з використанням коштів, які можна було б реінвестувати в діяльність підприємства для одержання прибутку. Разом із цим потрібно враховувати, що для підприємців соціальний захист є важливим механізмом стимулювання праці, який також сприяє задоволенню фізіологічних, екзистенціальних і соціальних потреб персоналу. В облікових системах деяких країн існують окремі рахунки, на яких здійснюють облік усіх витрат, пов'язаних із персоналом підприємства.

Формування соціальних витрат підприємства відбувається у процесі реалізації соціального захисту працівників, участі в соціальному партнерстві, веденні соціально відповідального бізнесу. Відповідно до НП(С)БО 16 до соціальних витрат належать витрати на оплату праці, соціальне забезпечення, страхування, удосконалення умов та охорону праці, соціально-культурні, побутові, культурні та оздоровчі послуги, благодійницьку діяльність [5].

Найважливішим у реформуванні соціального страхування є створення сучасної нормативної страхової бази, яка регулюватиме правові, економічні та організаційні основи державного соціального страхування і системи управління ними. Законодавство України про соціальне страхування є базою, на основі якої ухвалено закони з окремих видів страхування, але систему законодавчих актів повинні доповнювати закони про страхові зобов'язання і страховий контроль. Мають бути розроблені нормативно-правові акти, що регулюють інші відносини в системі соціального страхування.

Необхідно передбачити подальший розвиток недержавних видів обов'язкового та добровільного страхування, включаючи недержавне пенсійне забезпечення.

Розроблення типологізації добровільного особистого страхування ґрунтується на структурно-функціональному підході, згідно з яким система включає накопичувальне (добровільна форма) та ризикове (добровільна і обов'язкова форми) страхування. Накопичувальне страхування складається зі страхування життя (загального, накопичувального та змішаного) та пенсійного страхування. Ризикове добровільне особисте страхування включає добровільне страхування від нещасних випадків, добровільне медичне страхування, страхування здоров'я на випадок хвороби, добровільне страхування медичних витрат. Основними принципами добровільного особистого страхування є солідарність, добровільність, прибутковість, компенсація ризиків, забезпечення шансів, дотримання зобов'язань.

Сучасні моделі соціального страхування в іноземних країнах передбачають обов'язкову сплату страхових внесків безпосередньо працівниками з особистого заробітку. Розмір страхових внесків, сплачуваних роботодавцями, перевищує розмір страхових внесків, сплачуваних працівниками. У більшості західних країн працівники беруть участь у сплаті страхових внесків для страхування ризиків, як-то старість, хвороба, материнство, безробіття.

Недержавні пенсійні фонди (НПФ) є ключовими фінансовими інститутами, які забезпечують накопичення пенсійних активів. Аналіз діяльності НПФ в Україні свідчить про загальне скорочення їх кількості, незначний обсяг пенсійних внесків від фізичних осіб, перевищення чисельності учасників НПФ над кількістю укладених договорів, зростання пенсійних виплат, незначні темпи приросту вартості пенсійних активів, диспропорції щодо обсягів активів за видами НПФ. Діяльність НПФ пов'язана із залученням пенсійних внесків вкладників, які надалі інвестуються з метою захисту від інфляції та збільшення, а пенсійні виплати учасникам здійснюються за рахунок накопичених пенсійних активів.

Ринок НПФ в Україні станом на 30 червня 2025 р. характеризується показниками, наведеними в табл. 1.

Таблиця 1

Фінансово-економічні показники розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні

Показник	Сума, млрд грн
Активи недержавних пенсійних фондів	6,2
Інвестиційний дохід	5,3
Загальна сума внесків до НПФ	3,5
Пенсійні виплати за рахунок НПФ	2,0

Джерело: згруповано авторами на основі [6]

Учасниками НПФ в Україні є понад 887 тис. осіб, з яких 92 тис. вже одержали чи продовжуватимуть одержувати пенсійні виплати за рахунок НПФ. За даними Нацкомісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), в Україні зареєстровано 60 НПФ, проте діяльність на ринку здійснюють лише 50 [6]. Переважна більшість активів НПФ – це цінні папери, депозити, акції та ін., проте найбільш надійними на сьогодні інструментами вважаються облігації внутрішніх державних позик та депозити. Динаміку ключових показників діяльності НПФ наведено в табл. 2.

**Динаміка базових показників діяльності
недержавних пенсійних фондів в Україні**

Показник	Станом на 30.06.2023	Станом на 30.06.2024	Станом на 30.06.2025	Темпи приросту, %	
				30.06.2024/ 30.06.2023	30.06.2025/ 30.06.2024
Кількість оформлених пенсійних контрактів, тис.	96,3	97,7	100,0	1,5	2,4
Загальна кількість учасників НПФ, тис. осіб	886,5	886,6	887,9	0	0,1
Загальна вартість активів НПФ, млн грн	4481,9	5336,5	6181,8	19,1	15,8
Пенсійні внески, разом, млн грн	2923,8	3184,2	3479,7	8,9	9,3
у тому числі:					
від фізичних осіб	555,5	691,3	876,7	24,4	26,8
від ФОП	0,3	0,4	0,4	33,3	0
від юридичних осіб	2 355,5	2 480,0	2 590,0	5,3	4,4
Виплати за рахунок НПФ, млн грн	1 558,0	1 775,0	1 977,6	13,9	11,4
Кількість учасників, які отримали / отримують виплати з НПФ, тис. осіб	92,8	94,3	92,0	1,6	-2,4
Загальна величина інвестиційного доходу, млн грн	3 654,3	4548,6	5368,4	24,5	18,0
Прибуток від інвестування активів НПФ, млн грн	3012,1	3 820,8	4548,0	26,8	19,0
Сума витрат, відшкодованих за рахунок активів НПФ, млн грн	642,2	727,8	820,4	13,3	12,7

Джерело: визначено на основі [6]

Загальна кількість оформлених пенсійних контрактів зросла з 96,3 до 100,0 тис., або на 2,4%. Чисельність учасників НПФ протягом аналізованого періоду зменшилась на 2,4%, проте вартість активів НПФ зросла на 15,8% (з 5336,5 до 6181,8 млн грн). Пенсійні внески збільшились на 9,3%, зокрема внески від фізичних осіб – на 26,8%. Пенсійні виплати зросли на 11,4%, але чисельність учасників, які отримують пенсії, зменшилась на 2,4%. Інвестиційний дохід НПФ значно зріс (на 23,8%), що свідчить про ефективне управління активами. Прибуток від операцій інвестування активів НПФ збільшився на 18,0%, а сума витрат за рахунок пенсійних активів – на 12,7% [6]. Отже, в основному зберігається позитивна динаміка активів і доходів НПФ, а також зростання внесків від фізичних осіб.

У країнах ЄС НПФ є поширеним і обов'язковим компонентом пенсійної системи поряд із державними пенсійними виплатами. Кошти НПФ у країнах ЄС інвестуються в різноманітні активи, включаючи інвестиції за кордоном, що забезпечує стабільний дохід учасникам.

Суб'єкти господарювання, зокрема НПФ, повинні вести бухгалтерський облік і формувати звітність відповідно до законодавчих вимог. Поточний бухгалтерський облік НПФ в Україні має особливості, які стосуються відображення їхньої фінансово-господарської діяльності та послуг, що надаються учасникам цих фондів:

- персоніфікований облік осіб, які є учасниками НПФ;
- визначення пенсійної схеми, обраної учасниками, та систематизація даних щодо здійснених вкладниками добровільних внесків;
- пенсійні виплати одержувачам за рахунок НПФ;
- інвестування активів НПФ за сприяння КУА у відповідності до інвестиційної декларації;
- облік витрат діяльності й прибутку (збитку), зокрема його розподілу між учасниками;
- ведення обліку коштів, що відносяться до фонду засновників і пенсійних накопичень [1, с. 722].

До складу активів НПФ належать активи в грошових коштах, у цінних паперах, інші активи згідно із законодавством [7]. Аналіз складу активів НПФ доводить, що основні інвестиції вони здійснюють за рахунок цінних паперів. Кошти НПФ зберігаються на поточному рахунку та на депозитних рахунках у банківських установах. Ключовим завданням бухгалтерського обліку є оцінка активів НПФ, яка проводиться відповідно до [8]. Оцінку активів НПФ зазвичай здійснюють за первісною вартістю й відображають у системі бухгалтерського обліку на дату їх включення до складу активів.

НПФ отримує доходи не від внесків учасників фонду, а лише від збільшення чистих активів у процесі надходжень. Іншими складниками доходів НПФ є сума дооцінки фінансових активів, а також фінансові активи, придбані з дисконтом, тобто в розмірі суми їх амортизації [1, с. 723]. Інвестиції у програми пенсійного забезпечення відображаються за справедливою вартістю. Для цінних паперів справедливою вартістю вважається їхня ринкова вартість [9].

Особливістю НПФ є розрахунок чистої вартості активів фонду КУА, який підлягає щоденному уточненню. Це забезпечує формування достовірної інформації про стан вартості активів НПФ.

Підприємства, які мають відповідні економічні можливості, створюють резерви для додаткового пенсійного забезпечення, для виплат за вислугу років, виплат бонусів, виплат персоналу в разі звільнення. Метою нарахування вищевказаних резервів є визнання витрат у відповідному періоді. Отже, витрати, пов'язані з додатковими пенсійними виплатами персоналу, зайнятому на роботах із шкідливими умовами праці, повинні визнаватися протягом періоду зайнятості цих працівників, тобто в той час, коли реалізується їхнє право на майбутні пільгові пенсії, а не в період здійснення пенсійних виплат. Резерви формуються за рахунок забезпечень, які відрізняються від інших невизначеністю термінів їх погашення та величини грошових коштів, потрібних для їх оплати.

Для забезпечення інформаційних потреб користувачів щодо величини та динаміки нарахованих резервів на додаткове пенсійне забезпечення та інші виплати працівникам необхідно створити відповідну форму внутрішньогосподарської звітності, показники якої деталізуються шляхом використання в робочому плані рахунків підприємства.

Нараховані зобов'язання щодо резерву на додаткове пенсійне забезпечення та інші довгострокові виплати працівникам повинні бути відображені в колективному договорі підприємства. Слід зазначити, що відповідно до вимог стандартів обліку потрібно використовувати оцінку вказаних резервів за розрахунками актуарія.

У НП(С)БО 26 вказано на необхідність впровадження актуарних припущень, застосовуваних для визначення теперішньої вартості зобов'язань за програмою з визначеною виплатою. Розкриття інформації щодо виплат персоналу підприємства у примітках до фінансової звітності зумовлює відображення невизнаних актуарних прибутків (збитків) на початок і кінець звітного року щодо кожної програми з визначеною виплатою; включення до звіту про фінансові результати актуарних прибутків (збитків) і використання в актуарних припущеннях на дату балансу чинників впливу (ставки дисконту, очікувані рівні заробітної плати та витрати на медичне обслуговування, інші суттєві актуарні припущення [10]. Отже, актуарна оцінка довгострокових виплат працівникам вітчизняних підприємств у перспективі має відповідати реаліям міжнародної облікової практики.

Проведення актуарної оцінки ґрунтується на двох вимогах: періодичність її розрахунку (станом на початок року); використання у розрахунку актуарних припущень [9].

Виплати персоналу після настання терміну завершення професійної діяльності ґрунтовно досліджені у НП(С)БО 26, МСБО 19 та МСБО 26 (табл. 3).

Таблиця 3

Порівняння виплат персоналу підприємств після завершення трудової діяльності згідно з НП(С)БО та МСФЗ

НП(С)БО 26	МСБО 19; МСБО 26
Різноманітні види пенсійного забезпечення (окрім державного)	Гарантовані виплати, програми пенсійного забезпечення
Інші подібні зобов'язання підприємства щодо колишнього персоналу	Медичне обслуговування, страхування життя за рахунок підприємства після завершення трудової діяльності персоналу

Джерело: згруповано авторами на основі [9–11]

Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» № 1057-IV від 09.07.2003 р. регламентує діяльність НПФ в Україні, однак НПФ ще не стали змістовним складником соціального пакету поряд з іншими виплатами персоналу (преміями, пільговим лікуванням тощо). В іноземних країнах НПФ перетворились на масовий додатковий вид соціальних гарантій, відіграють важливу роль на ринку капіталу, є одним із надпотужних інституційних інвесторів.

Нинішня демографічна ситуація в Україні не спроможна забезпечити достойний рівень життя колишніх працівників на пенсії лише за рахунок солідарної системи. Для покращення становища в цій сфері важливо, щоб працювали всі три рівні пенсійної системи: солідарна, накопичувальна та добровільна недержавна [12].

Важливим джерелом інформації про розвиток недержавного пенсійного забезпечення є система бухгалтерського обліку підприємства-страхувальника, де накопичуються та зберігаються деталізовані дані щодо видів витрат, спрямо-

ваних на реалізацію соціального забезпечення персоналу. Проте у національному обліковому законодавстві зараз відсутній окремий стандарт стосовно програм пенсійного забезпечення, який необхідно використовувати для формування фінансової звітності щодо вказаних програм [9]. Адже важливим напрямом удосконалення бухгалтерського обліку є розвиток фінансової звітності НПФ для потреб управління їхніми активами та зростання рівня доходності [1, с. 724].

З урахуванням зазначеного вище на рис. надано структуру запропонованого облікового стандарту «Програми пенсійного забезпечення: облік і звітність».

**Рис.1. Структура запропонованого проєкту НП(С)БО
«Програми пенсійного забезпечення: облік і звітність»**

Джерело: згруповано авторами на підставі [9]

Визначення джерел фінансування соціального страхування за кордоном дає підстави для таких узагальнень: досвід іноземних країн однозначно підтверджує практику обов'язкової сплати страхових внесків безпосередньо працівниками з особистого заробітку в систему соціального страхування; порядок та умови сплати внесків у різних країнах характеризуються досить істотними відмінностями; розмір страхових внесків, сплачуваних роботодавцями, в більшості розвинених країн перевищує розмір страхових внесків, сплачуваних безпосередньо працівниками; в більшості країн працівники беруть участь у сплаті страхових внесків на рахунок недержавного пенсійного забезпечення.

Соціальна політика України одним із пріоритетних напрямів визначає розвиток накопичувальної системи пенсійного страхування та НПФ, що слугує не лише формою участі роботодавців і персоналу підприємств у справі захисту особистих інтересів, а й засобом реалізації Україною міжнародних зобов'язань щодо забезпечення та посилення соціального захисту робітників.

Висновки. Оскільки демографічна ситуація в Україні не забезпечує гідний рівень існування громадян після завершення трудової діяльності, пенсійна

система країна має складатися із солідарної системи, загальнообов'язкової накопичувальної системи і недержавного пенсійного забезпечення, яке реалізується за сприяння НПФ. Аналіз пенсійних систем і пенсійного забезпечення в іноземних країнах показав, що недержавне пенсійне забезпечення є складником їх успішного розвитку.

Важливим інформаційним джерелом про розвиток недержавного пенсійного забезпечення є система бухгалтерського обліку підприємства-страхувальника, проте у національному обліковому законодавстві зараз відсутній окремий стандарт стосовно програм пенсійного забезпечення. Запропонований проєкт стандарту щодо обліку і звітності програм пенсійного забезпечення сприятиме розвитку фінансової звітності НПФ для потреб управління їхніми активами та зростання рівня доходності.

Список використаних джерел

1. Ценклер Н. І. Методичне забезпечення бухгалтерського обліку діяльності недержавних пенсійних фондів. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Вип. 6 (23). С. 720–725.
2. Пономарьова О. Б., Моня Н. В. Напрями модернізації діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні шляхом впровадження зарубіжного досвіду. Науковий погляд: економіка та управління. 2023. № 4 (84). С. 122–127.
3. Яворська Т. В. Недержавне пенсійне забезпечення в Україні: ідентифікація загроз та викликів. Соціально-правові студії. 2021. Вип. 4 (14). С. 164–170.
4. Про проєкт Концепції соціального забезпечення населення України: Постанова Президії ВР України № 3153-ХІІ від 03.05.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3153-12>
5. НП(С)БО 16 «Витрати»: Наказ МФУ № 318 від 31.12.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
6. Дані НКЦПФР: звіт за II квартал 2025 р. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2025/08/npf_2_kv-2025.pdf
7. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України № 1057-IV від 09.07.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1057-15/ed20241115>
8. Про затвердження Положення про порядок визначення чистої вартості активів пенсійного фонду: Рішення ДКЦПФР № 339 від 11.08.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0096-05>.
9. МСБО 26 «Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення». URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%2026_ukr_2024.pdf
10. НП(С)БО 26 «Виплати працівникам»: Наказ МФУ № 601 від 28.10.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text>
11. МСБО 19 «Виплати працівникам». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%2019_ukr_2024.pdf
12. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України № 1058-IV від 09.07.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>

References

1. Tsenkler, N. I. (2019). *Methodychne zabezpechennia bukhhaltenskoho obliku diialnosti nederzhavnykh pensiinykh fondiv* [Methodological support for accounting of non-state pension funds]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economy, Business and Governance*, 6 (23), 720–725 [in Ukrainian].
2. Ponomarova, O. B., & Monia, N. V. (2023) *Napriamy modernizatsii diialnosti nederzhavnykh pensiinykh fondiv v Ukraini shliakhom vprovadzhennia zarubizhnoho*

- dosvidu [Directions for modernization of the activities of non-state pension funds in Ukraine by implementing foreign experience]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia – Scientific View: Economics and Management*, 4 (84), 122–127 [in Ukrainian].
3. Yavorska, T. V. (2021) Nederzhavne pensiine zabezpechennia v Ukraini: identyfikatsiia zahroz ta vyklykiv [Non-state pension provision in Ukraine: identification of threats and challenges] *Sotsialno-pravovi studii – Socio-Legal Studies*, 4 (14), 164–170 [in Ukrainian].
 4. Presidium of Verkhovna Rada of Ukraine (1993). Pro proekt Kontseptsii sotsialnoho zabezpechennia naselennia Ukrainy [On the draft Concept of Social Security for the Population of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3153-12> [in Ukrainian].
 5. Ministry of Finance of Ukraine (1999). NP(S)BO 16 “Vytraty” [National Standard on Accounting 16 “Expenses”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> [in Ukrainian].
 6. Dani NKTsPFR: zvit za II kvartal 2025 [Data of the National Securities and Stock Market Commission: report for the second quarter of 2025]. Retrieved from https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2025/08/npf_2_kv-2025.pdf [in Ukrainian].
 7. Verkhovna Rada of Ukraine (2003). Pro nederzhavne pensiine zabezpechennia [The non-state pension provision]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1057-15/ed20241115> [in Ukrainian].
 8. National Securities and Stock Market Commission (2004). Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok vyznachennia chystoi vartosti aktyviv pensiinoho fondu [Approval of the Regulation on the procedure for determining the net value of pension fund assets]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0096-05> [in Ukrainian].
 9. MSBO 26 “Oblik ta zvitnist shchodo prohram pensiinoho zabezpechennia” [IAS 26 “Accounting and Reporting for Retirement Benefit Plans”]. Retrieved from https://www.mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%2026_ukr_2024.pdf [in Ukrainian].
 10. Ministry of Finance of Ukraine (2003). NP(S)BO 26 “Vyplaty pratsivnykam” [National Standard on Accounting 26 “Payments to employees”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text> [in Ukrainian].
 11. MSBO 19 “Vyplaty pratsivnykam” [IAS 19 “Employee Benefits”]. Retrieved from https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%2019_ukr_2024.pdf [in Ukrainian].
 12. Verkhovna Rada of Ukraine (2003). Pro zahalnooboviazkove derzhavne pensiine strakhuvannia [The mandatory state pension insurance]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text> [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Овсюк Н. В., Афанас’єва І. І. Реалізація положень соціального захисту персоналу підприємств у координатах НП(С)БО та МСФЗ. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. праць*. 2025. № 3–4. С. 127–137. DOI: 10.31767/nasoa.3-4-2025.13

Link to the article:

Ovsiuk, N. V., Afanasieva, I. I. (2025) Realizatsiia polozhen sotsialnoho zakhystu personalu pidpriemstv v koordynatakh NP(S)BO ta MSFZ [Implementing Provisions on Social Protection of Enterprise Personnel in Accordance with the National Standards on Accounting and IFRS]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu – Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics, Accounting and Audit*. 3–4. 127–137. DOI: 10.31767/nasoa.3-4-2025.13